

COLUMN 10 september 2016 - Columnist: Henny van der Most

Lerarentekorten

en Lerarenoverschotten, een onderwerp dat met de regelmaat van de klok breed in het nieuws uitgemeten wordt. Ik heb het nooit zo goed begrepen. Als er een beroepsgroep is, waarvan de behoefte bijna tot op de leraar voorspelbaar is, zijn het wel leraren. Ieder kind in Nederland valt onder de leerplicht dus vier jaar voor de leraar nodig is, weet je al aan hoeveel leraren behoefte is en laat vier jaar nu ook net de tijd zijn, die nodig is om de Pabo te doorlopen. Het aantal leraren, zeker op de basisscholen is dus gewoon 'planbaar'.

Een samenspel tussen overheid, opleiders en scholen. Er wordt met regelmaat aan de bel getrokken, dat er een lerarentekort of overschot dreigt. De eerste berichten, dat er vanaf 2016 een lerarentekort dreigt, dateren vanaf 2001; het is dus niet zo dat de rekensommetjes niet gemaakt zijn of dat er geen tijd geweest is om nieuwe leraren die nu klaar staan, nu ze nodig zijn, op te leiden. Het is ook niet zo dat we niet wisten dat er gedurende de tussenliggende periode een lerarenoverschot zou zijn, ook dat was een simpel rekensommetje. De sommetjes zijn gemaakt en met de uitkomsten is niets gedaan: in tijden van schaarste aan leerlingen leiden we te veel leraren op, in tijden van overvloed te weinig. Het onderwijs kent een cyclische behoefte aan docenten waar om onduidelijke redenen niet op geanticipeerd wordt. Overtollige leraren gaan iets anders doen en de baanonzekerheid zorgt voor minder instroom. Tot zover de rekensom.

Er worden voor de verminderde instroom op de Pabo's meer argumenten aangedragen. De toelatingstoets van 2006 en de nieuwe toets van 2015, het te lage niveau van de instromers op de Pabo. Het imago van de beroepsgroep, de werkdruk van leraren en de aanstaande pensioengolf om maar iets te noemen. Allemaal argumenten die redelijk simpel op te lossen zijn, Best Practices zijn binnen het bedrijfsleven in overvloed te vinden en men gebruikt ze niet. Dan de centjes: We komen altijd weer terug op de centjes. "Als de overheid de portemonnee niet trekt, zijn er over een paar jaar duizenden 'juffen en meesters' te weinig", een quote uit Trouw van 17 augustus dit jaar. Zou de portemonnee de crux zijn? Het te lage salaris van de leraar? Financiële nood van de school? Wat geeft de overheid eigenlijk uit aan onderwijs: Wel in 2015 bijvoorbeeld gemiddeld € 6.500 beschikbaar per leerling in het basisonderwijs. Dat is per basisschoolklas van gemiddeld 23,3 kinderen 151.450 euro per jaar. Zelfs met alle overhead erbij moet je hiermee toch wel een deuk in een pakje boter kunnen slaan. Dan zijn er ook nog prestatieboxen en allerlei extra geldstromen, die de overheid uittrekt, die bovenop deze bedragen komen. Tel daarbij op de ouderbijdragen, de overblijfkosten enz., waarvan de vrijwilligheid in de praktijk vaak een verplicht karakter heeft, en de financiële nood lijkt minder hoog dan geroepen.

Onderwijs is vreselijk belangrijk, de kwaliteit ervan moet goed zijn en daar mogen we met zijn allen best een flinke schep met geld aan uitgeven. Dat doen we ook. Totaal bijna 29 miljard per jaar. Een lerarentekort is een enorm probleem voor de kwaliteit van het onderwijs en heeft een 1 op 1 relatie met de schoolprestaties en het niveau van de leerlingen na afronding van de opleiding. Zo bekeken lijkt het een vicieuze cirkel of zelfs een neergaande spiraal in de kwaliteit van het onderwijs. En toegegeven, de onrust die er binnen de opleidingen heerst door alle onderwijshervormingen sinds de jaren 70 en de invoering van de managementcultuur in het onderwijs heeft ook geen goed gedaan aan de kwaliteit van het onderwijs.

Het niveau van de Pabo'ers en leraren voor de klas is al sinds de jaren negentig jaren een publiek geheim, het is geen probleem van nu. En dat ligt toch echt ook voor een groot deel bij de vooropleidingen, de basisscholen en de middelbare scholen. Daar wordt de basis van kennis en vaardigheden gelegd voor de rest van het leven. Het onderwijs zelf moet ook de hand in eigen boezem steken, pas nu het lerarentekort voelbaar begint te worden wordt men echt wakker en het eerste, dat men doet is heel hard roepen om de portemonnee van de overheid. Een zak met geld is echter altijd een lapmiddel geen oplossing. Het onderwijs zelf moet komen met creatieve, innovatieve, duurzame oplossingen om de cyclische behoefte aan leerkrachten op te vangen. Het onderwijs zelf is als geen ander in staat ervoor te zorgen dat het niveau van leerlingen die ze afleveren voldoende is om goede nieuwe leraren te produceren. De onderwijzer zelf is als geen ander in staat om door zijn wijze van lesgeven leerlingen te inspireren ook te kiezen voor het onderwijs, we kennen er allemaal wel een, die ene bevlogen leraar die het verschil maakte in je toekomstplannen en interesserichting.

En dit alles, het inzicht, het verantwoordelijkheidsgevoel, het eigenaarschap van kwaliteit en inspiratie: dat moet beginnen op de basisschool. Bij schoolleiding en leraren. Die zak met geld volgt dan vanzelf wel.

